

Journal of Nobility Studies

VIRTUS

20 | 2013

Wybren Verstegen

American mimicry?

De planteraristocratie en de Amerikaanse burgeroorlog

84

Inleiding

‘What is, or what was, aristocracy all about?’¹ Deze vraag van Ronald G. Asch is het *Leitmotiv* van een in 2011 verschenen bundel van twintig artikelen over de geschiedenis van adel en aristocratie in (vooral West-) Europa. Vanuit die vraag bezien is het interessant te kijken naar de grote slavenhouders in het Zuiden van de Verenigde Staten van voor de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865), die van zichzelf zonder al te veel bescheidenheid vonden dat zij een aristocratie vormden. Zij werden door tijdgenoten, waaronder De Tocqueville, en later door historici, ook zo gekarakteriseerd.² In 1842 stelde de zuidelijke baptistische dominee Basil Manly: ‘The condition of Southern planters is an aristocracy; akin to what is termed “Nobility” in other countries.’³ De jonge zuidelijke politicus M.R.H. Garnett uit Virginia was in 1846 van mening dat de slavenhouders in het Zuiden van de VS prima te vergelijken waren met ‘country gentlemen’ in Hongarije.⁴ In de Amerikaanse historiografie zijn de grote planters vergeleken met de Junkers in Pruisen en met de edelen in Rusland.

- 1 Ronald G. Asch, ‘What makes the nobility noble?’, in: J. Leonhard en Christian Wieland (red.), *What makes the nobility noble? Comparative perspectives from the sixteenth to the twentieth century* (Göttingen, 2011).
- 2 Johan N. Neem, ‘Taking modernities wager: Tocqueville, social capital and the American Civil War’, *Journal of Interdisciplinary History*, XLI (2011) 603.
- 3 Elizabeth Fox-Genovese en Eugene D. Genovese, *The Mind of the masterclass. History and faith in the Southern slaveholders’ worldview* (Cambridge Mass., 2005) 114, 115.
- 4 Idem, 114.

Het Amerikaanse debat kan aan de vraag die Asch stelde een extra dimensie geven. De onafhankelijkheid van een landelijke elite, zijn afstamming, zijn positie in de samenleving en zijn zelfbeeld; het zijn onderwerpen die allemaal terugkomen in het Amerikaanse (en deels Angelsaksische) debat over de Zuidelijke planter als aristocraat en *gentleman*. Dit artikel betreft de historiografische discussie over het aristocratiseringsproces dat in de VS inzette na de Amerikaanse revolutie, dus in een land waar adeldom werd afgewezen.⁵ Dit proces vond plaats in een tijd waarin in Europa discussie en strijd werd gevoerd tussen democratie en aristocratie, hetgeen, zoals nog zal blijken, duidelijk repercussies had op en parallellen vertoonde met die in de VS rond de slavernij. De Amerikaanse burgeroorlog was, aldus Barrington Moore, een revolutie, vergelijkbaar met de burgerlijke revoluties in Europa.⁶ Volgens Doyle waren de VS voor Europa een voorbeeld in de verte dat aantoonde dat democratie kon werken,⁷ maar omgekeerd was voor de Amerikaanse planterelite de Oude Wereld en dan vooral Engeland het voorbeeld van een aristocratische samenleving zoals zij die zelf voor ogen had. Aan *beide* zijden van de oceaan waren aristocratie en aristocratisering dus in meerdere opzichten beladen begrippen en daarmee was de strijd daarover een transatlantische.

85

Het was geen wonder dat de Engelse gentleman het grote voorbeeld was voor de planters, want in de Verenigde Staten bestond in de negentiende eeuw *sowieso* een sterke neiging om 'another England' te creëren.⁸ Maar kon hij volgens Amerikaanse historici daadwerkelijk tippen aan de gentleman? Anders gezegd: hoe dicht wisten de grote planters volgens Amerikaanse auteurs een 'Engelse' of 'Europese' aristocratische of soms zelfs quasi- adellijke status te benaderen? De tweede vraag die in dit artikel centraal staat, is hoe volgens Amerikaanse historici dit aristocratiseringsproces invloed heeft gehad op de Burgeroorlog. Wat Amerikaanse historici met 'aristocratie' bedoelen wordt overigens alleen impliciet duidelijk.⁹ Het blijkt dan te gaan om 'upstarts', die hun vermogen hadden gestoken in grondbezit en slaven, daar hun rijkdom aan ontleenden, die prat gingen op hun afstamming, zich lieten voorstaan op het gezag over de hun onderhorige bevolking, zichzelf zagen als beschaafd, ridderlijk en die, 'last but not least', de politiek domineerden. Deze opsomming komt al sterk in de richting van de beschrijving die Leonhard en Wieland in voornoemde bundel hante-

5 Zie hierover meer in detail de case-study van William Doyle, *Aristocracy and its enemies in the Age of Revolution* (Oxford, 2009), hieruit hoofdstuk 4: 'Aristocracy avoided. America and the Cincinnati', 86-137.

6 Barrington Moore jr., *Social origins of dictatorship and democracy. Lord and peasant in the making of the modern world* (Londen, 1966). Het hoofdstuk over de Amerikaanse burgeroorlog heeft als titel 'The last capitalist revolution', waarmee hij een revolutie van de noordelijke democratische en liberale burgerij bedoelt die kapitalistische waarden, in dit geval vrije arbeid, wilde opleggen aan het zuiden maar geen zuidelijk grondbezit wilde confisqueren.

7 William Doyle, *The old European order 1660-1800* (Oxford 1978) 357, 358.

8 Talbot Hamlin, *Greek revival architecture in America, being an account of important trends in American architecture and American life prior to the war between the states* (New York, 1964) 6.

9 Charles W. Eagles (red.), *The Mind of the South fifty years later* (Jackson MS., 1992) 76.

ren: 'an elite in almost all respects: politically, economically, in matters of culture, behaviour and habitus'.¹⁰ Bij ontstentenis van een hof, draaide het bij de grote planters, meer nog dan in Europa, om de politieke macht die zij hadden als *landelijke* elite.¹¹

Iron and cotton

Dat laatste wordt benadrukt in een paar Amerikaanse studies van internationaal comparatieve aard. Wat de vergelijking met de Pruisische adel betreft, ligt er de retorische vraag van Barrington Moore: wat zou er zijn gebeurd in de VS als de industriëlen in het noorden, om de arbeiders eronder te houden, het op een akkoordje hadden gegooid met de grote planters in het zuiden? Dit politieke verbond tussen 'ijzer en katoen' zou wat hem betreft vergelijkbaar zijn geweest met die tussen 'ijzer' (de industriëlen) en 'rogge' (de adel) in het negentiende-eeuwse Pruisen.¹² Het zou de democratie in zijn land fataal geworden zijn, was zijn suggestie. Hij formuleerde een intrigerende vraag, al bleken bij een nadere analyse de verschillen tussen Junkers en planters toch wel erg groot. Uit de studie van Shearer Davis Bowman, *Masters and Lords*, valt op te maken dat hun religieuze opvattingen en zakelijke mentaliteit nog wel overeenkomsten vertoonden, maar politiek stond de republikeinse planter wel mijlenver af van de adellijke monarchist. In de kern van de zaak was het evenwel zijn hardnekkige racisme, en vooral dan de vermeende afhankelijkheid daarvan, dat de planter bijna onvergelijkbaar maakt met de meer inschikkelijke Pruisische Junker. De laatste was wel degelijk bereid de horigheid te laten schieten, terwijl vreedzame afschaffing van de slavernij in de VS kansloos was.¹³ De Tocqueville hoopte op geleidelijke verdwijning ervan¹⁴ en Lincoln heeft in de Burgeroorlog daadwerkelijk pogingen ondernomen om over te gaan op 'compensated emancipation' voor de planters, maar hij kwam niet ver.¹⁵ Ook de verschillen tussen de edelen in Rusland onder de tsaar en de plantagehouders in de VS, waarbij het bestaan van horige en slaaf de vergelijking genereerde, waren toch wel bijzonder groot. De absenteïstische Russische

86

¹⁰ Leonhard en Wieland, *What makes the nobility noble*, 7.

¹¹ Zie voor de positie van de planters tegenover de blanke kiezers in het Zuiden William Kaufman Scarborough, *Masters of the big house. Elite slaveholders of the mid-nineteenth-century South* (Baton Rouge, 2003) hoofdstuk 7: 'Political attitudes and influence'. Die macht verschilde van staat tot staat. Er waren staten waar de planters een duidelijke oligarchie vormden, Louisiana, Georgia en South Carolina, en er waren democratischer staten waar de planterelite niet zo'n sterke positie hadden, zoals in Mississippi.

¹² Barrington Moore jr., *Social origins*, 115.

¹³ Shearer Davis Bowman, *Masters & lords. Mid-19th century U.S. planters and Prussian Junker* (New York, 1993). Zie ook Shearer Davis Bowman, 'Antebellum planters and Vormärz Junkers in comparative perspective', *The American Historical Review*, LXXXV (1980) 779-808.

¹⁴ Neem, 'De Tocqueville', 603.

¹⁵ Mark Fiege, *The republic of nature. An environmental history of the United States* (Seattle-Londen, 2012) 185, 186: 'He tried to persuade the border states – the slave states still in the Union (Delaware, Kentucky, Maryland en Missouri, WV) – to accept compensated emancipation, paid for by the United States [...]. The border states rebuffed his proposal, [...]'

(hof)adel in Moskou en Petersburg maalde nauwelijks om de horigheid *als zodanig* en was bovendien te afhankelijk van de tsaar om tegen de afschaffing daarvan een vuist te maken. Het was een afhankelijkheid die geen planter, die zich altoos beriep op zijn republikeinse vrijheid, acceptabel zou vinden.¹⁶

All trash?

De overeenkomsten tussen de Europese en Amerikaanse aristocraat moeten dus niet overdreven worden. Maar daarmee is de status van de planter als aristocraat niet van tafel. Globaal worden daarover in de Amerikaanse historiografie twee posities ingenomen: men kan de aristocratische pretenties van de zuidelijke plantagehouders onterecht vinden en te kijk stellen zoals, Mark Twain al deed,¹⁷ of ze serieus nemen. Parallel daaraan kan men de ideologische rechtvaardigingen die de planters bedachten voor hun heerschappij over de slaven afdoen als ‘fantasy’, zoals Louis Hartz stelde,¹⁸ of je kunt ze, zoals Eugene Genovese, willen doorgronden.¹⁹

87

De eerste hoofdstroom gaat van de vooronderstelling uit dat de planterelite te kort bestaat heeft, met uitzondering dan van de planters in de kuststaten Virginia en de Carolina's, om een aristocratie te kunnen zijn, de enkele officiële erkende edelman in de koloniale tijd daargelaten, die buiten het bestek van dit literatuuronderzoek valt. De planter was in het beste geval een *nouveau riche* die het aan elementaire beschaving ontbrak, aan ‘cultureel kapitaal’ om met Bourdieu te spreken, die een negentiende-eeuwer moest hebben, wilde hij zich kunnen meten met aristocraten elders (en dan met name met de Engelse). We zien deze visie al in harde taal verwoord door de Yankee-generaal William Tecumseh Sherman: ‘Their state [de Confederatie, WV], their aristocracy, their age, their patriarchal chivalry and glory – all trash!’²⁰ In het misschien wel beroemdste boek over het zuiden van de Verenigde Staten, *The Mind of the South* (1941), stelde Wilbur J. Cash dat voorvechters van het idee dat er een echte zuidelijke aristocratie bestond, twee zaken over het hoofd zien. Met uitzondering van de elite in het oude Virginia was de zuidelijke planter in de negentiende eeuw in de eerste plaats een man van de ‘frontier’ die, gezien de harde levensomstandigheden aldaar, de verfijning van een gesetelde aristocraat wel moest ontberen. Cash waarschuwde voor de verleiding om het gedrag van de *pioneer* in het zuiden op één lijn te stellen met dat van de gentleman: ‘though he galloped to hounds in pursuit

16 Peter Kolchin, ‘In Defence of servitude: American proslavery and Russian proserfdom arguments 1760-1860’, *The American Historical Review*, LXXXV (1980) 809-827.

17 Paul A. Cantor, ‘Aristocracy in America’, *Claremont review of books. A journal of political thought and statesmanship*, XIII, 2 (2013) 44-49.

18 Louis Hartz, ‘The reactionary enlightenment. Southern political thought before the Civil War’, in: John P. Roche (ed.), *American political thought. From Jefferson to progressivism* (New York, 1967) 88.

19 Eugene D. Genovese, *The World the slaveholders made* (New York, 1969).

20 Fox-Genovese en Genovese, *Mind of the masterclass*, 116.

of the fox precisely as the squire did, it was for quite other reasons ... because on the frontier it was the obvious thing to do, for he was a hot, stout fellow, full of blood and reared to outdoor activity [...].²¹

De planters misten volgens Cash in de tweede plaats de *sine qua non* van iedere aristocratie waar ook ter wereld: de tijdsdimensie.²² Planters wilden zo snel als maar mogelijk leek hun aristocratische status vestigen, maar dat was in zijn visie niet reëel.²³ De tijd die verliep tussen de grootschalige invoering van Whitney's cotton gin, die het mogelijk maakte het gebied tussen de kust en de Mississippi open te leggen, en de Burgeroorlog bedroeg zo'n veertig jaar; de tijdspanne van een enkele generatie. Dat was toch wat te kort om een aristocratisch geslacht te vormen, was zijn veronderstelling.²⁴ '(They) were not really convincing in their aristocratic roles largely because they were not born to them,' schrijft Cantor over de aristocraten die optreden in het werk van de overtuigde democraat Mark Twain.²⁵ De planter miste bovendien, aldus Daniel Boorstin in 1958, een wel bijzonder essentieel element om uit te kunnen groeien tot een aristocraat van Engelse snit. Dat was de 'mystiek' die de Engelse gentleman omgaf, een kwaliteit die niet zo maar te verkrijgen was. In koloniaal Virginia kon je weliswaar een aristocratische komaf fabriceren als je voldoende geld had, maar 'if the poor see their betters pay cash for their titles, how can they believe the myth of a charter sealed by God?' Boorstin komt dan met een uitspraak van Jacobus I: "A gentleman I could never make him," King James I had replied to his nurse who requested that he make her son a gentleman, "though I could make him a lord."²⁶

88

Aristocrats on their own account

Historici die de aristocratische pretenties van de planters wel serieus nemen, kijken vooral naar het resultaat van het nieuw gekozen zelfbeeld van de grote planters. Ook volgens critici als Cash en Boorstin was het onmiskenbaar dat zich bij de 'oude' planterfamilies langs de Atlantische Oceaan een aristocratie naar Engels voorbeeld had gevormd, zij het van bescheiden status en omvang. Het waren die families die als voorbeeld dienden voor hun collega's die meer naar het westen hun fortuin wilden maken.²⁷ Wat daarbij voor de geschiedschrijving van de adel belangwekkend is, is de vraag of zo'n evolutie in de richting van een aristocratie nu wel of niet vanzelf ging; een kwestie was van tijd, zoals in het adagium van de Amerikaanse schrijver James

21 Wilbur J. Cash, *The mind of the South* (New York, 1941), 31, 32. Zie ook Eagles (red.), *Fifty years later* en James C. Cobb, *Away down South. A history of southern identity* (New York, 2005).

22 Cash, *Mind of the South*, 4, 6.

23 Idem, 62, 'wherever there was a sufficient property, they would themselves *immediately* [mijn cursivering WV] set up for aristocrats on their own account'.

24 Cash, *Mind of the South*, 10.

25 Cantor, 'Aristocracy', 49.

26 D.J. Boorstin, *The Americans. The colonial experience* (Londen, 1965) 124.

27 Idem, 312.

F. Cooper: 'it takes three generations to make a gentleman.'²⁸ In de benadering van Eugene Genovese, en later het echtpaar Genovese en Fox-Genevese, gaat het er om dat vele planters en hun vrouwen, zonen en dochters niet in het minst, zich met een beroep op de geschiedenis van het 'oude' Europa, aristocraten *wilden* zijn. In een magistraal en bij vlogen controversieel werk getiteld *The Mind of The Master Class* hebben zij de 'ridderlijke' ideologie van de planterelite uitvoerig beschreven.²⁹ Zij halen daarbij honderden woordvoerders aan: vele planters, zuidelijk volksvertegenwoordigers (voor zover die categorieën niet samenvielen), zuidelijke intellectuelen en dominees die de bijbel, de klassieke beschaving en de middeleeuwen erbij haalden om een aristocratische 'lost civilization' her op te richten.³⁰

Eugene Genovese is beroemd geworden met de boeken *The World the Slaveholders made* en *Roll, Jordan Roll. The World the Slaves made*, die beide een duidelijk marxistische inslag hadden. Veel energie is sindsdien in de Amerikaanse historiografie gestoken in de vraag of de planters nu *bourgeois* dan wel *pre-bourgeois*, feodaal, of, beter gezegd, seigneuriaal waren.³¹ Maar deze discussie, die werd gevoerd vanuit de zowel liberale als marxistische gedachtegang dat 'feodaal' nu eenmaal vooraf dient te gaan aan 'burgerlijk', is in feite doodgebloed.³² De planter was kapitalistisch, anders had hij het in de harde Amerikaanse wereld niet gered, maar mat zichzelf ondertussen wel een aristocratische en conservatieve *air* aan. Ik wil in dit artikel benadrukken dat we hier niet alleen te maken hebben met een aristocratie die niet alleen 'in wording' en een bewuste creatie was, maar ook met een proces dat vergelijkbaar is met wat er in Europa in deze tijd gebeurde. Kennis, interpretatie en toepassing van de Europese (adels)geschiedenis, versterkten het aristocratiseringsproces zodanig dat er inderdaad binnen de tijd van enkele generaties een elite ontstond die de kwalificatie 'aristocratie' verdiende. Het was dit proces dat hardhandig werd afgekapt in de Amerikaanse Burgeroorlog en de emancipatie van de slaven, maar daarna voortleefde als de mythe van 'The Old South': de wereld van de grote plantages die na de Burgeroorlog ongekend populair werd en dat tot op de dag van vandaag is gebleven. Talloos zijn de plantagehuizen, al dan niet in de 'Greek Revival Belt',³³ die zijn opengesteld voor het publiek, om er te trouwen, te dineren of om gebruikt te worden voor toeristische attracties zoals musea.

²⁸ J.F. Cooper, *Then pioneers* (New York, 1853) 223.

²⁹ Fox-Genovese, Genovese, *Mind of the masterclass*.

³⁰ Genovese, *Slaveholders*, 234. Dat is voor Genovese ook de reden de argumentatie van Cash te verwerpen, 137 e.v. zie ook L.T. McDonell, 'Elizabethan dreams en Victorian nightmares. Antebellum South Carolina's future through an English looking glass', in: C.A. van Minnen en M. Berg (red.), *The U.S. South and Europe. Transatlantic relations in the nineteenth and twentieth centuries* (Lexington, 2013) 87-104.

³¹ Genovese, *Slaveholders*, 16-20. William Kaufman Scarborough, *Masters*, geeft in hoofdstuk 6 m.i. het meest doorwrochte bevestigende antwoord op de vraag of de (grote) planters kapitalisten waren.

³² Scarborough, *Masters*, 406-412.

³³ Roger G. Kennedy, *Greek revival America* (New York, 1989) 22. Het betreft de staten Georgia, Alabama en Mississippi.

Masters of the Big House

90 Comer Vann Woodward was op de hand van Cash toen hij in 1971 de mythe van het Oude Zuiden samenvatte als ‘The compensatory dream of aristocracy, the airs of grace and decorum left behind, yearned for but never realized’.³⁴ Of deze droom niet echt werd gerealiseerd is evenwel nog de vraag. Wie de aristocratische pretenties van de planters wel serieus wil nemen kan sinds 2003 een beroep doen op *Masters of the Big House* van William Kaufman Scarborough. Volgens hem waren de meest vooraanstaande planters: ‘well-bred, cosmopolitan in background and outlook, intellectually curious, broadly educated, articulate, trained for leadership, and gifted with exceptional entrepreneurial skills [...]’³⁵ Deze uitspraak steunt op een decennialang onderzoek waarin hij vele aspecten van de aristocratische levensstijl van de grote planters bestudeerde: vermogenspositie, opvoeding, gender-verhoudingen, huwelijk- en voortplantingspatronen, kapitalistische geest, politieke stellingnames, etc. Aan de hand van de Amerikaanse volkstellingen uit het midden van de negentiende eeuw selecteerde hij zijn elite van grote planters, dat willen zeggen, zij die meer dan 250 slaven bezaten. Dat criterium is op zichzelf al veelzeggend. In de West-Europese geschiedschrijving wordt doorgaans het aantal hectaren dat iemand (of een familie) bezit als criterium gehanteerd om zijn positie binnen de plattelandselite in beeld te krijgen. Het criterium van Scarborough lijkt meer op dat van Oost-Europese families die konden claimen duizenden of zelfs tienduizenden horigen onder hun hoede te hebben, maar, schrijven Terrill en Cooper: ‘The slave owners who dominated the south-

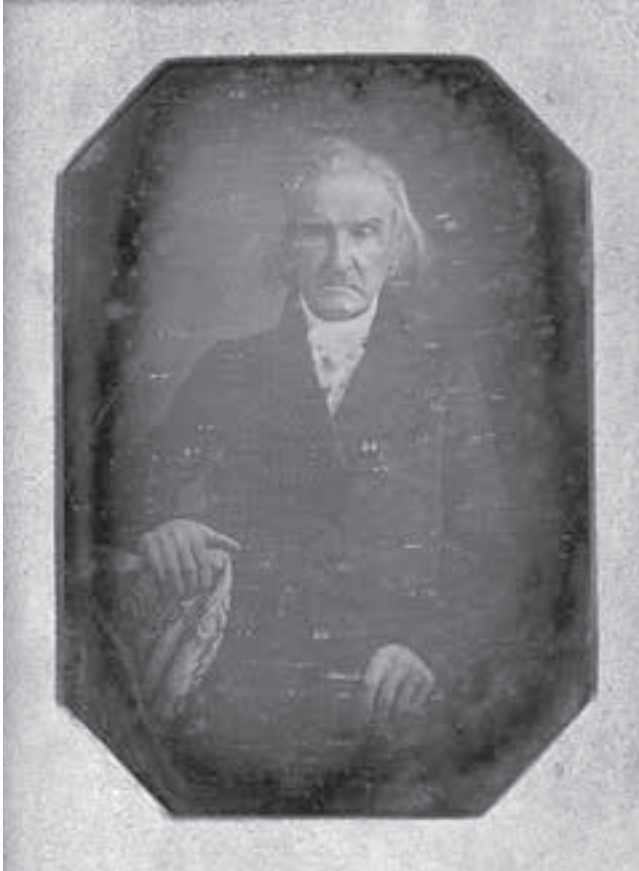
TABEL 1 DE GROOTSTE PLANTERS IN HET ZUIDEN VAN DE VERENIGDE STATEN IN 1850

› 250 slaven	339
› 500 slaven	26
› 1.000 slaven	3
planters ‘native born’ in het Zuiden	$\frac{5}{6}$
vrouwen	22
suikerplanters	131
Woonplaats South Carolina, Mississippi, Louisiana	$\frac{2}{3}$

Bron: William Kaufman Scarborough, *Masters of the big house. Elite slaveholders of the mid-nineteenth-century South* (Baton Rouge, 2003) 419-421.

34 O.a. geciteerd in Cobb, *Away*, 77. Het citaat komt uit Comer Vann Woodward, *American counterpoint, slavery and racism in the North-South dialogue* (Boston, 1971) 6.

35 Scarborough, *Masters*, 1.

91

Nathaniel Heyward 1766- 1851 uit South Carolina, 1845. Volgens de census van 1850 was Nathaniel Heyward de grootste slavenhouder in de Verenigde Staten (*daguerreotype; coll. The Charleston Museum, Charleston, SC*)

ern economy and stood at the social summit of southern society could not match in splendor some of their labor-owning colleagues elsewhere in the world'.³⁶

Het blijkt bij Scarborough te gaan om een toplaag van bijna 340 families, die overigens niet zelden méér dan een enkele plantage in bezit hadden, en dan ook nog in verschillende staten. Het Zuiden telde in het midden van de negentiende eeuw ruim 300.000 slavenbezitters. Slechts een minderheid van ruim 10% werd gezien

36 William J. Cooper en Tom E. Terrill, *The American South. A history* (Lanham etc., 2009), I, 218.

als planter, dat wil zeggen als iemand die meer dan twintig slaven bezat. De grote planters van Scarborough vormen dus echt de absolute top, ruim een procent, van deze elite.

Gegeven het feit dat vooral in het zuiden van Louisiana suikerplantages voorkwamen, een gebied dat maar enkele malen groter is dan Nederland, is de oververtegenwoordiging van de suikerplanters opmerkelijk. Alleen de sterkste slaven werden geacht het werk op deze plantages aan te kunnen en Louisiana was het gebied waar om die reden het meest slaven werden gefokt in de letterlijke zin van het woord.³⁷ Nathaniel Heyward uit South Carolina was volgens het onderzoek van Scarborough In 1850 de grootste slavenhouder in de VS, met 1834 slaven verspreid over 18 plantages in 4 counties in die staat, terwijl zijn naaste familieleden gezamenlijk nog eens 3000 slaven bezaten. In tegenstelling tot de meeste van zijn collega's zat zijn vermogen niet in katoen-, maar in rijstplantages. Hij maakte zijn fortuin in de Napoleontische oorlog. Bij zijn dood liet hij een bezit na van 18.000 hectaren met een waarde van ruim 2 miljoen dollar, waarvan de helft bestond uit '*human chattel*'.

92

Deze verhouding tussen in onroerend goed en slaven geïnvesteerde vermogens geeft aan hoezeer de afschaffing van de slavernij in de Burgeroorlog zonder financiële compensatie een aderlating voor de grote planters betekende. Geen enkele slavenhouderselite, ook niet die in de Spaanssprekende koloniën of in de Caraïben heeft, aldus Hahn, op een vergelijkbare gewelddadige en radicale wijze zijn economische machtsbasis verloren.³⁸ Met het verlies van de oorlog was het tevens gedaan met de politieke macht van het zuiden, vervolgt hij. Leverde het zuiden vanaf de stichting van de Verenigde Staten tot en met Lincoln nog de helft van het aantal presidenten, tussen 1865 en 1912 kwam er slechts één uit het zuiden. Het zuiden domineerde voor de Burgeroorlog ook het Hooggerechtshof, maar daarvan was na de nederlaag geen sprake meer. De grote planters kregen na 1865 hooguit 'home rule' in het zuiden, maar waren in de nationale politiek uitgespeeld.³⁹ Daarmee was het ook gedaan met hun beschaving, zegt Allistair Cooke: het zuiden kwam in de greep van een ruwe plutocratie; 'with the best of the old planter types gone to seed or gone to their shrunken acres'.⁴⁰

37 Richard Follett, *The sugar masters. Planters and slaves in Louisiana's cane world, 1820-1860* (Baton Rouge, 2005) 46-89.

38 Steven Hahn, 'Class and state in postemancipation societies. Southern planters in comparative perspective', *The American Historical Review*, XCV, 1 (1990) 84.

39 Hanh, 'Class and State', 82, 83, 95.

40 Allistair Cooke, *Allistair Cooke's America* (New York, 1973) 219.

Cotton snobs⁴¹

In tegenstelling tot Canada, en meer in het bijzonder Québec,⁴² bestond in de Verenigde Staten geen adel.⁴³ Dit weerhield de eerbiedwaardige planterfamilies in Virginia er niet van om te koketteren met in het familiezilver gegraveerde familiewapens.⁴⁴ Een ander elitair trekje van de planters was dat de 'well-born' in Georgia speciale zetels in de kerk claimden.⁴⁵ Deze gesettelde planterfamilies aan de oostkust claimden af te stammen van de Normandiërs en meenden dat de gewone arme blanken afstamden van de Saksen. Vooraanstaande families claimden een adellijke komaf en bestreden die pretenties bij de burens, terwijl hun kennissen deden voorkomen of zij hen geloofden, schrijven de Genoveses niet zonder ironie.⁴⁶ Voor de meer beschaafde top kon zo'n familiewapen wel het toefje slagroom op de elitaire taart zijn, maar het valt zeer te betwijfelen of het voor de gewone planter met enige tientallen slaven enige waarde kon hebben. Die misten daarvoor de verfijning en de middelen. De Genoveses komen in dit verband met een uitspraak van de Engelse actrice Fanny Kemble, getrouwd met (en later gescheiden van) een vooraanstaande, beschaafde planter en politicus uit Georgia, Pierce Butler. Zij vond de gewone planters: 'idle, arrogant, ignorant, dissolute and ferocious as that medieval chivalry to which they are fond of comparing themselves'.⁴⁷ Zo ook Federick Law Olmsted, beroemd geworden als een van de eerste Amerikaanse landschapsarchitecten. Hij weet dat aan de snelle expansie van de katoenverbouw in het zuiden. De 'immoral, vulgar, ignorant newly-rich' waren hier nog dominanter dan elders in de VS.⁴⁸

93

Wat de planters volgens Cash misten was de gebondenheid aan de grond, zoals je die van een aristocratie kon verwachten, als gevolg van de 'rapid clip at which estates changed hands'. Van de elite van bijna 340 planterfamilies met 250 tot 1000 slaven die het zuiden in 1850 telde, kon slechts een kwart (93) die status nog steeds waarmaken in de census van tien jaar later. In dezelfde tijd was het aantal grote planters dat meer dan 500 slaven bezat verdubbeld, meldt Scarborough.⁴⁹ Het fortuin was met andere woorden snel gemaakt en snel verloren. De planterelite was in ieder geval geen erg

41 Cash, *Mind*, 72.

42 L. Gadoury, 'Les nobles en Nouvelle-France', *Cap-aux-Diamants. La revue d'histoire du Québec*, 34 (1993) 28-31. In het begin van de 18e eeuw was ongeveer 3,5% van de bevolking van Frans Canada van adel.

43 D. Kilbride, *An American aristocracy. Southern planters in antebellum Philadelphia* (Columbia, 2006) 2.

44 D.J. Boorstin, *Americans*, 122

45 V.D. Hanson, 'A class war. How the Civil War squashed aristocracy in America', *The American Enterprise* (March 2003) 32-36.

46 Fox Genovese, Genovese, *Mind of the masterclass*, 92, 93.

47 Idem, 342.

48 Cash, *Mind*, 20.

49 Scarborough, *Masters*, 7.

Het echtpaar Fanny Kemble 1809- 1893 en Pierce Butler 1806- 1867, jaren veertig van de negentiende eeuw. De kritiek van de Engelse actrice op de manier waarop Pierce Butler met zijn slaven omging was een van de voornaamste redenen waarom het tot een breuk kwam tussen de echtgenoten (*daguerreotype*; *Hargrett Rare books and Manuscript library, University of Georgia Special Collections*)

stabiele elite, maar een zeer dynamische. Maar die dynamiek weerhield de planters er niet van zich in te zetten om beschaafde aristocraten te worden: 'In a few years owing to the operation of this institution (slavernij WV) [...] we shall be the richest people beneath the bend of the rainbow, and then the arts and sciences, which always follow in the train of wealth, will flourish to an extent hitherto unknown on this side of the Atlantic,' aldus *The Southern Ladies' book* in 1840.⁵⁰

⁵⁰ Geciteerd in: J. Frazer Smith, *White pillars. The architecture of the South* (New York, 1970) 67.

Ours is the land of chivalry⁵¹

Via hun gepretendeerde afstamming van de Normandiërs vonden de planters van zichzelf dat zij ridderlijk waren of moesten zijn. Edgar Thompson zag zelfs een directe lijn van de opstandige feodale baron, via de planter uit Virginia die revolteerde tegen de koning van Engeland, naar de Zuidelijke planter die opstond tegen de centrale regering in Washington. Hij kon daarbij rekenen op de steun van de gewone blanke bevolking, want 'The American people admired the hot-headed aristocrat, victorious or defeated.'⁵² De verleiding is inderdaad groot de rol van de grote planters bij de afscheiding van het zuiden van de VS in 1861 te vergelijken met de opstandigheid van edelen tegen het politieke centrum die in Europa in de zeventiende eeuw bestond.⁵³ Dat geloof dat de zuiderling 'ridderlijk' was, is diep doorgedrongen in de volksaard van het zuiden, zo beamen veel schrijvers.⁵⁴ Niet voor niets luidde de titel van weer een ander bekend boek over de cultuurverschillen tussen noord en zuid: *Cavalier and Yankee*.⁵⁵ Misschien wel het beste voorbeeld van hoe het ridderlijke ideaal wortel had geschoten in het zuiden en hoe fataal dat ideaal bleek in een tijd van massamobilisatie, repeteergeweren en 13-inch mortieren, is afkomstig van de conservatieve historicus Richard Weaver:

95

The majority of the Southern people looked upon the (civil) war as an elaborate ceremonial, to be conducted strictly according to rules, and with maximum display of color and individual daring – in short, a gigantic tournament with the Lord of Hosts as umpire and judge. After Manassas [de eerste slag in de Burgeroorlog, WV] some Southerners were actually heard to express the opinion that the war must promptly cease because the question of manhood between the two sections [het noorden en het zuiden van de VS, WV] had been decided and there was nothing else at issue. The South went into the first modern war, thinking it was a duel, and an 'affair of honor'.⁵⁶

De implicatie van dit citaat is dat de riddercode het zuiden verblindde en daarmee leidde tot onderschatting van de krachtsverhoudingen en overschatting van de kansen op een succesvolle afscheiding. Een intrigerend element dat de Genoveses toevoegen aan de discussie over de zuidelijke heldenmoed is de rol van de zuidelijke *la-*

⁵¹ Fox Genovese, *Genovese, Mind of the masterclass*, 329.

⁵² Edgar T. Thomspon, *Plantation societies, race relations, and the South. The regimentation of populations* (Durham N.C., 1975) 217.

⁵³ Zie bijvoorbeeld Ronald G. Asch, *Nobilities in transtion 1550-1700. Courtiers and rebels in Britain and Europe* (Londen, 2003).

⁵⁴ Carig Thompson en Lorri Glover (red.), *Southern manhood. Perspectives on masculinity in the old South* (Athens Ga., 2004).

⁵⁵ William R. Taylor, *Cavalier and yankee. The old South and American national character* (New York, 1957).

⁵⁶ G.M. Curtis en J. Thomspon (red.), *The southern essays of Richard M. Weaver* (Indianapolis, 1987) 164, 165, geciteerd in: F. Roger Devlin, 'The Case of Victor Davis Hanson: farmer, scholar, warmonger', *The Occidental Quarterly*, IV, 3-4 (2004) 49, 50.

dies die hun mannen opzweepten tot afscheiding.⁵⁷ Hun inbreng vanuit de zijlijn was onmiskenbaar, waarbij zij hun zonen vele klassieke mythen en sagen over heldendom inprenten.⁵⁸ Een prachtig voorbeeld van deze betrokkenheid van de zuidelijke dames bij de Burgeroorlog is te vinden achterin de plantageroman van Julien Green *Les étoiles du Sud* uit 1989. Hierin drukt hij een foto af van de *Confederate Battle Flag* die zijn (zuidelijke) grootmoeder had laten snijden uit haar zijden avondjurk. Dergelijke vrouwen eisten zondermeer dat hun mannen, vaders en zonen zich heldhaftig zouden gedragen in de oorlog: ‘They held their mens’ feet to the fire, demanding actions in accordance with professed standards of honor and manhood.’⁵⁹ Deze houding van de zuidelijke vrouwen werd na de nederlaag van de confederatie door noordelijke propaganda zelfs gezien als de voornaamste reden dat het zuiden had gerebelleerd.⁶⁰

My people, black and white

96

Slavernij in de bijbel en dan met name het gegeven dat Christus zich nergens tegen slavernij uitsprak, maakte het mogelijk om zowel slavenhouder als christen te zijn. Dat het abolitionisme datzelfde christendom gebruikte als argument tegen slavernij, zorgde destijds voor een heftig debat in de VS. Voor Mark Noll is dat reden te stellen dat de Burgeroorlog ‘intensely religious’ was. Dat beide zijden in het conflict de Bijbel voor zulke uiteenlopende doeleinden bleken te kunnen gebruiken vond hij een ‘troubling precedent’ dat het gezag van de schrift ondermijnde.⁶¹ De Genoveses kwamen na een analyse van dit debat tot de conclusie dat het zuiden qua argumentatie sterker stond.⁶² In een poging tot nuancering van de slavernij waren de Genoveses verder van mening dat hun christelijke overtuiging de planters ervan weerhield hun slaven al te beroerd te behandelen.⁶³

Wat de klassieke oudheid betreft was er minder discussie, al werd er wel veel over geschreven. Het argument van de planters kwam er op neer dat Grieken en Romeinen, om niet te zeggen Griekse en Romeinse slavenhouders, ontegenzeggelijk een hoog beschavingsniveau kenden. Het viel moeilijk te ontkennen, maar het was voor de abolitionisten geen punt van discussie omdat zij de ontwikkeling van de humaniteit als rode draad in de geschiedenis hanteerden en dat vereiste van de planters een ander weerwoord. Dat weerwoord bestond er uit dat de slavenhouder zijn slaven ‘humaan’ behandelde, dat hij als een *pater familias* waakte over zijn (Afro-Amerikaanse)

57 Fox Genovese en Genovese, *Mind of the masterclass*, 383-406.

58 Idem, 383,384.

59 Idem, 406.

60 Nina Silber, ‘Intemperate men, spiteful women, and Jefferson Davis. Northern views of the defeated South’, *American Quarterly*, XLI (1989) 614- 635.

61 Mark Noll, *The old religion in a new world* (Grand Rapids-Cambridge, 2008) 110.

62 Mitchel Snay in een recensie van *Mind of the masterclass* in *The Journal of Southern History*, LXXIII (2007) 447.

63 Fox Genovese, Genovese, *Mind of the masterclass*, 384.

kinderen; een houding die hij afzette tegen de naar zijn smaak rücksichtsloze uitbuiting van de fabrieksarbeider in het noorden van de VS. Genovese zag een enkele zuidelijke denker om die reden zelfs opschuiven naar sympathie voor het socialisme.⁶⁴ Paternalisme en liefde voor de oudheid konden elkaar evenwel bijzonder hard bijten. De uitspraak van Cato dat het economisch rendabel was om slaven zich binnen zeven jaar dood te laten werken, is daar een prachtig voorbeeld van. Bovendien was het wel erg duidelijk dat de slavernij in de oudheid niet racistisch was.⁶⁵

The planters' prospect

Het spanningsveld tussen beschaving en uitbuiting waarin de planterelite leefde, is het waard geïllustreerd te worden aan de hand van het curieuze huwelijk van de al gememoreerde Engelse actrice en schrijfster Fanny Kemble. Fanny trouwde zoals gezegd in 1834 met Pierce Butler. Pas toen het echtpaar zich in Georgia vestigde werd Fanny geconfronteerd met de manier waarop de slaven van haar echtgenoot werden behandeld. Dat is toch opmerkelijk laat voor iemand die was grootgebracht met het abolitionisme. Zij had mogelijk als het om de slaven ging net als haar tijdgenoot, de Schotse filosoof schrijver Thomas Hamilton, slechts 'an abstract impersonation of the whole class'.⁶⁶ Pierce Butler was met zijn zeventienhonderd slaven zéker een grote planter (zie tabel 1). Dat de echtelieden pas laat ontdekten dat zij grondig van mening verschilden over de slavernij op Butlers plantages, kan verklaard worden uit de typische Amerikaanse vorm van het aristocratische ideaal. Wat opvalt, stelt Simon Gikandi in *Slavery and the Culture of Taste* (2011), is dat de *wannabee* aristocraten wilden verhullen dat hun rijkdom steunde op de *gewelddadige* onderwerping van de slaaf. Het strookt met de verklaring die Fanny Kemble gaf voor haar onwetendheid over de situatie op de plantage van Butler: '[...] when I married Mr. [Butler] I knew nothing of these dreadful possessions of his.'⁶⁷

De slavenhouders spiegelde zich aan de beschaving van de Engelse gentlemen, *colonial mimicry* noemt Gikandi dat, en daarin was geen plaats voor zwepen en ketenen.⁶⁸ De duistere kant van de slavernij werd daarom weggestopt, letterlijk, achter de façade van The Big House. Een intrigerende observatie van John Michael Vlach in *The*

97

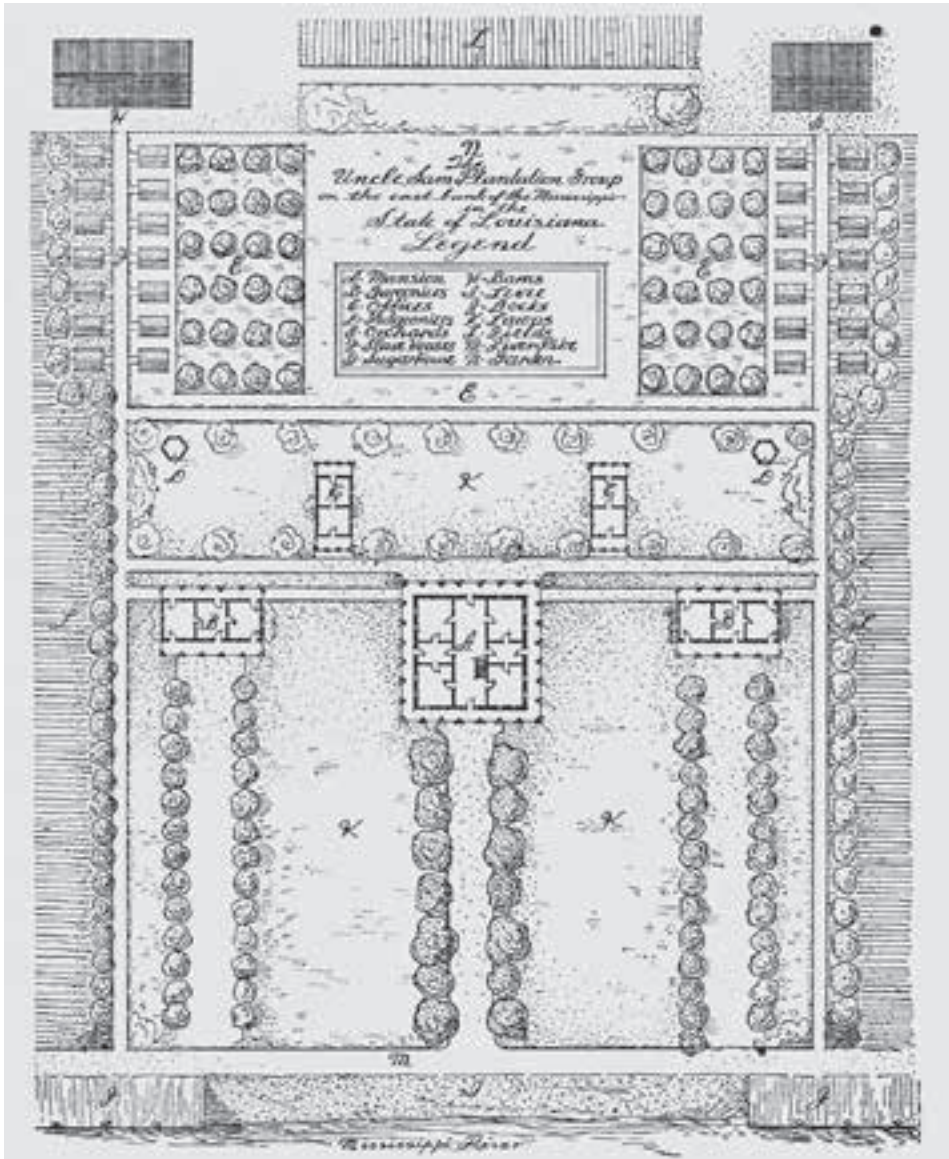
64 Genovese, *Slaveholders*, 217-222.

65 Fox Genovese en Genovese, *Mind of the masterclass*, 280, 287.

66 Thomas Hamilton, *Man and manners in America* (Philadelphia, 1833), II, 6.

67 Malcolm Bell, *Major Butler's legacy. Five generations of a slaveholding family* (Athens Ga., 1987) 262, 264. Bell verklaart de onwetendheid van Kemble over de achtergrond van het fortuin van haar man vanuit de gedachte dat Kemble wellicht meende haar man te kunnen overtuigen van het abolitionisme. Een verklaring in lijn met de hypothese van Gikandi betekent dat de *gentleman* Pierce Butler de gewelddadige praktijken op zijn eigen plantage voor zich hield, zodat Kemble pas ter plekke *met eigen ogen* zag waarop het fortuin van haar echtgenoot feitelijk op steunde. Dát had zij niet beseft, blijkt uit haar uitspraak.

68 Simon Gikandi, *Slavery and the culture of taste* (Princeton, 2011) 145, 146; Boorstin, *Americans*, 118 e.v.

Plattegrond van de Uncle Sam Plantation in Louisiana. Noch vanuit The Big House, noch vanaf de Mississippi hadden bezoekers direct zicht op de slavenhuisjes J en J op de afbeelding die in de hoeken van de plantage verscholen stonden achter boomgaarden en duiventillen (uit: J. Frazer Smith, *White Pillars. Early life and architecture of the Lower Mississippi Valley Country* (New York, 1941; herdruk Mineola NY: Dover Publishers 1993))

Planter's Prospect is, dat voor de Burgeroorlog op de schilderijen van de grote plantagehuizen de slaaf niet of maar zelden voorkomt. We zien heren en ook wel dames met hun honden, soms te paard, al dan niet op jacht, vaak vissend, met op de achtergrond het grote huis. De 'prospectus' van de planter toonde en bevestigde het blanke karakter van zijn huis en omgeving, zijn status als gentleman en maakte de slavenarbeid en de slaaf onzichtbaar.⁶⁹ De Uncle Sam-suikerplantage in Louisiana is een prima illustratie van deze stelling. Vanaf de Mississippi noch vanuit de achterzijde van het grote huis had men direct zicht op de 'slave cabins' die wat verscholen achter bomen en boomgaarden aan de flanken van de plantage gesitueerd waren.⁷⁰

Vlach suggereert dat het de angst voor slavenopstanden was, die de rijke planter ertoe bracht een 'blanke' wereld af te beelden. Alle paternalistische pretenties ten spijt, wisten de planters natuurlijk wel degelijk dat een slavenopstand tot de mogelijkheid behoorde. Roger Kennedy verwoordt het in zijn studie over de Greek Revival in de VS aldus: 'Those who lived by fear lived in fear. It is small wonder that whites wanted to hide themselves and their women within screens of columns.'⁷¹ Het is een wat speculatieve uitspraak, aangezien ook elders in de Verenigde Staten de Greek Revival zich uitvoerig bediende van pilaren, maar het valt niet te ontkennen dat de angst voor een 'tweede Haïti' en een Amerikaanse Toussaint Louverture er diep in zat.⁷² Omgekeerd is het even opmerkelijk dat na de Burgeroorlog en de afschaffing van de slavernij, de Afro-Amerikaan en zijn landarbeid plotseling wel worden afgebeeld maar dan, zegt Vlach, om aan de buitenwereld de harmonie tussen de rassen te laten zien. *Antebellum* schilderijen verbeeldden het grote huis aan de kant van de façade, *postbellum* schilderijen vanaf de katoenvelden.

99

Decent waiters and house maids

Iets vergelijkbaars zag Follet ook bij de *sugar masters* in Louisiana: 'Although the slave lords of Louisiana practiced crude population control and sexual management, the mores of antebellum society prevented them from detailing their actions in letters, diaries, or other written forms.'⁷³ Opmerkelijk genoeg kwamen slaven wel voor op portretten van bijvoorbeeld Thomas Jefferson en George Washington. We worden dan evenwel geconfronteerd met de slaaf als dienstbode, niet met de door zweepslagen getekende plantagearbeider. Hamilton noteerde het grote verschil in 1833: 'My idea of a slave had always been associated with field labour, a burning sun, and the

⁶⁹ John Michael Vlach, *The planter's prospect. Privilege and slavery in plantation paintings* (Chapel Hill, Londen, 2002) 2-4.

⁷⁰ Hamlin, *Greek revival*, 232.

⁷¹ Roger Kennedy, *Greek revival America* (New York, 1989) 285.

⁷² Matthew Clavin, 'A second Haitian revolution. John Brown, Toussaint Louverture, and the making of the American Civil War', *Civil War History*, LIV (2008) 117-145.

⁷³ Follett, *Sugar masters*, 89.

Oliver Sugar Plantation, Louisiana (*gouache en collage op papier, Marie Adrien Persac, 1861; coll. Louisiana State Museum, New Orleans*)

splendid peculiarities of tropical scenery. In the Hotel [in Maryland, de meest noordelijke slavenstaat, WV], I saw only decent looking waiters and house-maids, [...] distinguishable from European servants by nothing but colour.⁷⁴ Dat die huisslaven met hun meester werden afgebeeld, interpreteert Simon Gikandi als het benadrukken van het aristocratische gehalte van de meester tegenover de kleine blanke Amerikaanse boer, die immers zijn huishouden zonder huisslaaf moest zien te rooien.⁷⁵ De huisslaaf benadrukte dus de status van eigenaar aan de top van de sociale hiërarchie in Amerika, terwijl die huisslaaf ook minder weerzin opwekte bij een internationaal publiek dan de Afro-Amerikaanse arbeider. Op menig Europees portret van adellijke heren en dames, op het kasteel Cannenburgh hangen enkele voorbeelden, was een slaaf als ornament immers geen onbekende.⁷⁶

⁷⁴ Thomas Hamilton, *Man and manners*, 6.

⁷⁵ Gikandi, *Slavery*, 161, 162.

⁷⁶ D.J.G. Buurman (red.), *De Cannenburgh en zijn bewoners* (Zutphen, 1990) 133, 250.

Virginian Luxeries

De gewelddadigheid van de slavernij was ondertussen voor de planter en zijn familie wel degelijk problematisch. Zij maakten zich er zelfs met zoveel woorden zorgen over dat die gewelddadige fundering van hun rijkdom in de weg zou staan van het ontwikkelen van de goede smaak die nodig was om een echte gentleman te kunnen worden. Nimandt minder dan (slavenhouder) Thomas Jefferson (die naar alle waarschijnlijkheid een Afro- Amerikaanse minnares had) maakte zich er zorgen over of het geweld dat de planter vrijelijk kon botvieren op zijn machteloze ‘onderdanen’, wel de aangewezen weg was om zijn kinderen goede manieren bij te brengen.⁷⁷ Ook George Washington werd ervoor gewaarschuwd dat slavernij en beschaving elkaar beten.⁷⁸ Gikandi komt vervolgens met een bizar voorbeeld van een afbeelding op de achterkant (!) van een schilderij uit het eerste decennium van de negentiende eeuw, waarin het aflossen van een mannelijke slaaf door een blanke *overseer* en het zoenen van een slavinvrouw door een planter getypeerd werden als ‘Virginian luxeries’.⁷⁹

101

Achter de façade loerden de driften die door het racisme en de totale onderschikking van de slaaf werden gegenereerd. Behalve het potentiële sadisme dat inherent was aan de slavernij laat *Virginian luxeries* nog een tweede probleem zien: het feit dat vele planters bij slavinnen kinderen verwekten. Zeker de *plantation mistress* kwam dan in een lastig parket. De ‘ridderlijke’ ideologie van de planters hief de vrouw op het schild alsof zij een middeleeuwse jonkvrouw was. Haar eigen reputatie moest boven ieder twijfel verheven blijven en reputatieschade in een duel worden gewroken. Zij was financieel en maatschappelijk afhankelijk van het systeem, schaamde zich tegenover haar burens voor het gedrag van haar echtgenoot (en haar zoons) en moest ondertussen accepteren dat de ideologisch afkeurenswaardige vermenging van rassen (‘miscenogation’) onder haar ogen plaats vond. Het resultaat was, zegt Cash, dat ‘she feigned blindness’.⁸⁰

De rijke planters probeerden in de achttiende en negentiende eeuw dus de duistere kanten van het systeem te verhullen, fysiek, geografisch en ideologisch, tot zij zelf geloofden dat zij als vaders over hun kinderen heersten, zoals elders de heren over hun boeren: ‘The negroes are the peasantry of the Confederacy,’ zei Jefferson Davies.⁸¹ Echter, tot verbijstering van hun eigenaars en nog meer van hun eigenaressen, verlieten tijdens de Burgeroorlog honderdduizenden slaven de plantages zodra de Yankees in zicht kwamen.

77 Cooke, *America*, 189.

78 Gikandi, *Slavery*, 145.

79 Gikandi, *Slavery*, 152, afbeelding 4.4.

80 Cash, *Mind*, 87, 88.

81 Hugh Dubrulle, “We are threatened with ... anarchy and ruin.” Fear of Americanization and the emergence of an Anglo-Saxon confederacy in England during the American Civil War’, *Albion. A Quarterly Journal concerned with British Studies*, XXXIII (2001) 608.

The march

De Burgeroorlog draaide om veel kwesties: de autonomie van de staten, de verspreiding dan wel de afschaffing van de slavernij, tarievenkwesties en de diepgevoelde culturele verschillen tussen noord en zuid, maar Amerikaanse historici zien er ook een conflict tussen klassen in. De marxist Eugene Genovese stelde opmerkelijk genoeg het noorden verantwoordelijk voor het uitbreken van de Burgeroorlog. Met de afscheiding van de zuidelijke staten had de noordelijke *bourgeoisie* zijn 'redelijkheid' uit het oog verloren 'and reached for its revolver'. Het element van de klassenstrijd zien we behalve bij Barrington Moore en Genovese wel het meest expliciet terug in het controversiële werk van Victor Hanson over diverse generaals in de westerse geschiedenis die optrokken tegen (aristocratische) tirannie: Epaminondas die de Heloten bevrijdde, Sherman die de slaven in het zuiden bevrijdde en Patton die Nazi-Duitsland versloeg.⁸² 'The March' van het leger van Sherman van Atlanta naar Savannah aan de kust was volgens Hanson een 'class war' en Sherman was erop uit de mentale ruggengraat van de trotse zuiderlingen te breken: 'I will make Georgia howl.'⁸³ Zijn 'Midwestern farmer-fighters' walgden van de arrogantie van de slavenhouders, bevrijdden de slaven, verbrandden en plunderden de plantages. Sherman liet de zuidelijke *gentlemen* voelen dat oorlog geen spelletje was en zij bij lange na niet in staat waren hun *ladies* te beschermen. Het zuiden heeft het hem nooit vergeven. Hij had hen niet verslagen maar vernederd. De zuidelijke dames die wanhopig verlangden naar helden, werden zwaar teleurgesteld in hun mannen en zonen die het gevecht met de effectieve stoottroepen van Sherman uit de weg gingen.

Een dergelijk anti-aristocratisch elan leefde ook sterk onder Duitse immigranten die na de mislukking van '1848' naar de Verenigde Staten waren geëmigreerd. Zij wilden in de Burgeroorlog bewerkstelligen wat hun thuis niet gelukt was: gelijke burgerrechten voor iedereen.⁸⁴ 'The problem of slavery is not the problem of the Negro. It is the eternal conflict between a small privileged class and the great mass of the non-privileged, the eternal struggle between aristocracy and democracy,' is een niet mis te verstaan citaat in dit verband.⁸⁵ Zo ondubbelzinnig lag het in werkelijkheid evenwel bepaald niet, aangezien ook het armere blanke electoraat in het zuiden de afscheiding omarmde. De afscheiding van het zuiden in 1861, waarin de elite een voortrekkersrol had, had des-

82 Victor Hanson, *The soul of battle. From ancient times to the present day, how three great liberators vanquished tyranny* (New York, 1999).

83 *The March* (Londen, 2006) is de titel van de historische roman die E.L. Doctorow schreef over deze tocht.

84 Carl Wittke, 'The German Forty-Eighters in America. A centennial appraisal', *The American Historical Review*, LIII (1948) 723. Andreas Dorpalen, 'The German element and the issues of the Civil War', *The Mississippi Valley Historical Review*, XXIX (1942) 55-76, hanteert deze kwestie voorzichtiger en meer genuanceerd. Hij wijst er onder andere op dat de Duitsers in het zuiden van de VS weliswaar zelf zelden slaven hadden, maar verder voor hun lot niet veel interesse toonden.

85 Adolf Eduard Zucker, *The Forty-Eighters. Political refugees of the German revolution of 1848* (New York, 1950) 121; zie ook D. Nagel, 'The German Forty-Eighters' critique of the U.S. South, 1850-1861', in: Van Minnen en Berg (red.), *The U.S. South and Europe*, 51-70, met name 60.

103

Noordelijke troepen arriveren op een plantage in 'Dixie' (uit: *Harper's Weekley* 4 april 1863; foto *Wisconsin Historical Society*)

alnettemin wel degelijk iets gemeen met de 'onmogelijke restauraties' die Europa na 1815 doormaakte.⁸⁶ Temeer daar in de loop van de negentiende eeuw onder de grote planters in het zuiden een toenemende weerzin ontstond tegen het algemeen kiesrecht voor blanken. Zij vertoonden volgens Scarborough een 'general anti-democratic bias' en sommigen spraken openlijk hun zorg uit over de uitbreiding van het kiesrecht in hun geliefde Engeland en de gevaren aldaar van 'the wild spirit of modern democracy'.⁸⁷

A paternal arcadia

Rest de vraag wat de Engelse aristocraten nu vonden van de *cotton snobs* aan de andere zijde van de Atlantische Oceaan. Via huwelijksbanden was nog weinig solidariteit met de planters te verwachten, want dit was nog niet de tijd dat de Engelse aristocratie het blazen vergulde door huwelijken met de dochters van Amerikaanse miljonairs. Die trend ontstond pas na de Burgeroorlog.⁸⁸ Bovendien ontstond de echte

⁸⁶ Leonhard en Wieland (red.), *What makes the nobility noble*, 10.

⁸⁷ Scarborough, *Masters*, 243-245.

⁸⁸ Elisabeth Kehoe, *The titled Americans* (New York, 2004) xvii. Het huwelijk van Jeanette Jerome in 1873

kloof tussen de zuidelijke en de noordelijke elite volgens Daniel Kilbride pas in de jaren 1850, zo niet pas tijdens de Burgeroorlog. Hij benadrukt dat Philadelphia in de eerste helft van de negentiende eeuw een ontmoetingsplaats was voor zuidelijke en noordelijke aristocraten die er beide tamelijk elitaire opvattingen over ‘democratie’ op nahielden.⁸⁹ Dus pas laat in de negentiende eeuw wordt de vraag van belang wat de Engelse aristocraten nu specifiek van de *zuidelijke* rijken dachten. Tijdens de Burgeroorlog had het zuiden altijd gehoopt dat Engeland (op aanbeveling van de Engelse aristocratie) ten gunste van de confederatie zou ingrijpen.⁹⁰ Dubrulle stelt dat de Engelse elite en ook de middenklasse tijdens de oorlog inderdaad sympathiek stonden tegenover de zuidelijke zaak, juist vanwege de vermeende verwantschap tussen de Engelse en de zuidelijke *gentlemen*, en komt met een citaat van Louis Blanc uit november 1862. ‘In the men of the South, they love and admire, rightly or wrongly their own race ... The “gentlemen” are in one camp, the “cads” in the other.’⁹¹ De Engelse propaganda die partij koos voor de Confederatie hoopte dat het zuiden een dam kon opwerpen tegen de Amerikanisering (lees: vulgarisering) en democratisering van de Angelsaksische wereld. Het was een streven dat op bijval kon rekenen in de Engelse aristocratische salons: ‘By making the South a paternal arcadia ruled by English gentlemen, they obtained the approval of the English gentry.’

Dat Engeland in deze tijd verwickeld was in de kwestie van de uitbreiding van het kiesrecht die de positie van de aristocratie zou verzwakken, wakkerde de sympathie voor het zuiden bij de hogere klassen aan. De zwarte slaven waren in die visie het Amerikaanse equivalent van de armen in Engeland die, aldus Dubrulle, steeds meer als een ‘incapable race apart’ werden weggezet.⁹² De sympathie voor de zaak van de Confederatie ontstond evenwel pas tijdens de Burgeroorlog en moet ook niet overdreven moet worden.⁹³ Een groot deel van de Engelse publieke opinie bleef neutraal.⁹⁴ De Engelse regering had bovendien na het debacle van de Krimoorlog (1853-1856) erg veel goede redenen om geen oorlog te voeren.⁹⁵ De steun van de aristocratische vrienden in Engeland leidde in de praktijk in ieder geval niet tot daadwerkelijke steun noch tot erkenning van de Confederatie.

met lord Randolph Churchill was ‘one of the first Transatlantic unions, linking American heiresses with members of an increasingly impecunious British aristocracy [...]’. Zie ook Ruth Brandon, *The dollar princesses. Sagas of upward mobility, 1870-1914* (New York, 1980) 1.

⁸⁹ Kilbride, *An American aristocracy*, 1 e.v., 147, 148.

⁹⁰ R.J.M. Blackett, *Divided Hearts. Britain and the American Civil War* (Baton Rouge, 2001); zie ook D.H. Doyle, ‘Slavery or independence. The confederate dilemma in Europe’, in: Van Minnen en Berg (red.), *U.S. South and Europe*, 105-125.

⁹¹ Louis Blanc, *Letters on England. Translated from the French by James Hutton and revised by the author* (Londen, 1866), II, 208, 209.

⁹² Dubrulle, ‘We are threatened’, 605.

⁹³ Idem, 583-584 en 610-611. Hij citeert met instemming *The Daily News* die in 1864 ‘pooh poohed the “close affinity alleged to exist between English gentlemen and Southern Gentlemen”.’

⁹⁴ Duncan Andrew Campbell, *English public opinion and the American Civil War* (Woodbridge, 2005).

⁹⁵ Douglas E. Egerton, ‘Rethinking Atlantic historiography in a postcolonial era. The Civil War in a global perspective’, *The Journal of the Civil War Era*, 1 (2011) 79-95.

Nobility of the slave-pen

De Tocqueville vreesde terecht dat Amerika het Franse voorbeeld zou volgen en op bloedige wijze afscheid zou nemen van de aristocratie.⁹⁶ De Burgeroorlog wordt zo een Amerikaanse variant van wat in Nederland door De Wit 'de strijd tussen aristocratie en democratie' werd genoemd. De *New York Times* zag het in ieder geval in 1862 ook zo: net als de Franse revolutie ging de Burgeroorlog om democratie en om de rechten van de mens 'against the immunities of class', tegen de 'nobility of the slave-pen'.⁹⁷

Hoe beoordelen we nu in dit licht de geschiedschrijving over het aristocratiseringsproces aan de cotton-frontier? Er is alle reden de geschiedenis van de planteraristocratie een volwaardige plaats te gunnen in het Europese eliteonderzoek en dat een meer Atlantisch karakter te geven. Het Amerikaanse aristocratiseringsproces vond niet toevallig plaats in een tijd waarin in Europa een conservatieve reactie tegen de beginselen van de Franse revolutie op zijn hoogtepunt was. Mijns inziens was het aristocratiseringsproces in de VS in wezen niet verschillend van wat er in Europa gebeurde, ook al vormden de VS een democratie en bestond daar vorst noch adel. In Europa vervaagde immers in de negentiende eeuw het onderscheid tussen oude en nieuwe adel, tussen edelen en andere aristocraten, oude en nieuwe rijkdom. Hoe groot is het verschil tussen 'inventing' en 're-inventing' de exclusieve status van aristocraten?⁹⁸ Sterker nog, ook de Europese aristocratie vond in de negentiende eeuw zijn ridderlijkheid opnieuw uit, stelt Asch.⁹⁹ Waar het bij de Europese edelman om ging was dat hij in staat was 'to live up to the values enshrined in these memories of a real *or imagined* past (mijn cursivering, WV)'.¹⁰⁰ Dat dit verleden ook bij Europese aristocraten 'imagined' was of kon zijn, verkleint toch de kloof met de Amerikaanse 'parvenu' die zichzelf in het decor van een 'age of chivalry' plaatste. De tijdsfactor was in het zuiden van de VS zo gezien minder essentieel voor het aristocratiseringsproces dan Boorstin, Cash en Cooper veronderstelden, dit vooral omdat de *cotton snobs* bewust probeerden zichzelf aristocratische mores *à l'Anglaise* aan te leren en daarmee, en dat mag toch wel 'the proof of the pudding' genoemd worden, in de Burgeroorlog zelfs een zekere populariteit onder Engelse aristocraten wisten te verwerven.

105

96 Neem, *De Tocqueville*, 600, noot 32, 618: 'His letters reveal his fears that the Antebellum United States could follow France' s path [...]'.
 97 'English and American aristocracy', *The New York Times* (30 juli 1862).

98 Leonhard en Wieland (red.), *What makes the nobility noble?*, 25.

99 Asch, 'What makes the Nobility Noble?', 338.

100 Hamlin, *Greek revival*, 192.

A civilization put to the torch

De conclusie van dit literatuuronderzoek is niet eenduidig. De economie van het zuiden wás een frontier-economie en tussen de planters zat ongetwijfeld bijzonder veel tamelijk ongeciviliseerd volk. Aan de andere kant is het duidelijk dat de grootste planters juist op basis van hun kennis of beter gezegd toepassing van de Europese normen, zich doelbewust een levensstijl trachtten en wisten eigen te maken waarbij zij als het ware een afsteker probeerden te nemen in de generaties lange weg naar aristocratisering. Cash vond hun streven ‘romantisch’, maar erkende dat de droom van de zuidelijke aristocraat werkelijkheid had kunnen worden ‘if it had not been for the great whip of the conflict with the Yankee.’¹⁰¹ Aristocratisering in het Zuiden van de VS was uitvoering van een druk bediscussieerd sociaal-politiek programma dat de planters en hun intellectuele omgeving zelf formuleerden en waar zij zelf in probeerden te geloven.

106 De slaven werden daarbij niet alleen gebruikt als goedkope arbeidskrachten die de rijkdom moesten genereren die onontbeerlijk was voor een aristocratische levensstijl. In symbolische zin waren zij ‘het volk’ waarover de planter heerste. ‘Ridderlijk’ en patriarchaal gedrag waren essentieel. Dat de ‘buren’ jouw namaakstamboom accepteerden en jouw *Big House* bewonderden was net zo belangrijk als dat de *plantation mistress* haar ogen sloot voor de seksuele escapades van haar man en geloofde in de afhankelijkheid van de slaaf. Het zou een huiveringwekkende variant in de geschiedenis van de Westerse aristocratie opgeleverd hebben als het zuiden zich daadwerkelijk had kunnen afscheiden. Een andere mogelijkheid, meer in lijn met de Europese ontwikkeling, was geweest dat de planteraristocratie bijtijds alternatieven had geaccepteerd of ontwikkeld voor het systeem van gedwongen arbeid.

Misschien had de grote planter zo op het pluche kunnen blijven, hetgeen een ander Amerika zou hebben opgeleverd. Maar emancipatie van de slaven was geen optie. Het zou niet alleen het economische, maar vooral het ideologische bouwwerk doen instorten. In tegenstelling tot de edelen in Europa hadden en wilden de planters bovendien geen vorst die, zoals in Rusland of Pruisen, hun aristocratische status na die emancipatie overeind had kunnen houden. De beroemde uitspraak van de neef van de oude Siciliaanse edelman in de historische roman *De Tijgerkat* dat om alles te behouden, alles moet veranderen, was aan de planter dus niet besteed.¹⁰² Evenmin kon het Noorden sympathie opbrengen voor zijn pogingen een verloren beschaving in het leven te roepen. Daardoor werd de nederlaag van het Zuiden ‘[...] indeed total. Its civilization was put to the torch.’¹⁰³

¹⁰¹ Cash, *Mind*, 62.

¹⁰² G. Tomasi de Lampedusa, *De Tijgerkat* (Amsterdam, 2007) 50.

¹⁰³ Genovese, *Slaveholders*, 234.

Wybren Verstegen

American mimicry?

Planters' aristocracy and the American Civil War

The historiography concerning the European aristocracy can be enriched by looking at the aristocratic society that developed in the Antebellum US South. Just as many would-be noblemen in Europe, the planter elite in the South tried to create an aristocratic society that mirrored a 'knightly' and noble European past. Most planters never accomplished an aristocratic status, but living an aristocratic life à l'Anglaise was always the goal of their endeavors. Some of them became extremely rich and are qualified as well-bred, cosmopolitan, intellectual, well educated, articulate and fit for political leadership. Slavery formed the backbone of their wealth, but the uglier aspects of it (violence against and sexual harassment of slaves) were hidden from the world to hold up the appearance of civility. The Confederate cause gained some popularity in English aristocratic circles during the Civil War, but to no avail. Their world was smashed, especially by general Sherman, who deliberately humiliated the South by a *démasqué* of their chivalry, destroying the plantations and freeing their supposedly happy slaves.

107

Dr. S. Wybren Verstegen teaches Global History at the Free University Amsterdam. His dissertation *Gegoede Ingezetenen. Jonkers en Geërfden op de Veluwe tijdens Ancien Régime, Revolutie en Restauratie (1650-1830)* was published in 1989. His research focuses on environmental history, the history of nature protection and Dutch landed estates. Since 2003, he teaches the history of the US South. (*Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam, The Netherlands – s.w.verstegen@vu.nl*)

20 | 2013

